voorstel

Zwolle

Informatienota voor de raad

Datum 27 september 2021

Onderwerp	Inventarisatie gevolgen motie Schone Lucht Akkoord
Versienummer	V 1.0

Portefeuillehouder	W. Dogger
Informant	M. Klutman/A. de Beus
Afdeling	Leefomgeving en Mobiliteit
Telefoon	038 498 2632
Email	M.Klutman@zwolle.nl
Bijlagen	1

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

De inventarisatie die is gedaan naar de gevolgen die de uitvoering van de motie Schone Lucht Akkoord met zich meebrengt.

Inleiding

Op 18 januari 2021 nam uw raad de motie Schone Lucht Akkoord (SLA) aan. Deze motie was ingediend door GroenLinks, ChristenUnie, PvdA en D66 en riep het college op:
'- eventuele consequenties zonodig af te stemmen met de regio;
- om vervolgens het schone lucht akkoord te ondertekenen;
- de raad te informeren over te nemen vervolgstappen.'
De motie is als bijlage bij deze informatienota gevoegd.

Omdat wij verwachtten dat deze motie gevolgen heeft voor de bestaande capaciteit en middelen, hebben wij deze gevolgen voor ondertekening van het SLA in beeld gebracht. Voordat wij het SLA ondertekenen, delen wij onze informatie en enkele overwegingen met uw raad.

Kernboodschap

Het college hecht waarde aan een gezonde leefomgeving. Een goede luchtkwaliteit is hiervan onderdeel. Door middel van het opstellen en uitvoeren van beleid, waaronder de Omgevingsvisie, de Mobiliteitsvisie en het Actieplan Zwolle Wereldfietsstad, is het streven de luchtkwaliteit te verbeteren. Ook bij toekomstige ontwikkelingen hebben we oog voor kansen ter verbetering van de Zwolse luchtkwaliteit. Bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van Zero-Emissie Stadslogistiek en het nog op te stellen beleid over deelmobiliteit.
Ondertekenen van het SLA brengt verplichtingen en inspanningen met zich mee die leiden tot bepaalde verwachtingen. Wij hebben onderzocht of we deze verwachtingen kunnen waarmaken, onder andere rekening houdend met bestaande capaciteit en middelen. Hieruit blijkt dat deelname aan het SLA fors meer capaciteit en middelen vraagt dan nu beschikbaar is. Bovendien leidt volledige deelname aan het SLA tot verplichtingen die geld kosten maar die niet altijd doelmatig zijn en relevant zijn voor Zwolle.
Het ondertekenen van het SLA en alleen uitvoeren van dié maatregelen dié voor Zwolle relevant zijn, lijkt een betere optie dan volledige deelname aan het SLA. Enerzijds omdat Zwolle al op de goede weg is met luchtkwaliteit en anderzijds omdat dit minder kost dan volledige deelname aan het SLA. Maar ook hiervoor geldt dat voor uitvoering ervan extra capaciteit en middelen benodigd zijn. Deze nota informeert uw raad over de gevolgen van ondertekenen van het SLA en de mogelijke vervolgkoers.

Consequenties

1. Deelname aan het SLA is niet vrijblijvend en onzekerheid over gezondheidswinst.
Het SLA heeft als doel in heel Nederland de luchtkwaliteit te verbeteren. Daarbij wordt toegewerkt naar de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor luchtkwaliteit in 2030 voor fijn stof en stikstofdioxide. Vrij recent, 22 september 2021, werd bekend dat de WHO de advieswaarden voor luchtkwaliteit uit 2005 heeft aangescherpt. Wat dit betekent voor het SLA en de deelnemende partijen wordt op dit moment uitgezocht door het Rijk.

Per relevante sector (wegverkeer, mobiele werktuigen, industrie, huishoudens, scheepvaart en havens en landbouw) geeft het SLA aan met welke maatregelen de uitstoot van stikstofdioxide en fijnstof naar de lucht wordt teruggedrongen en wie daarvoor aan de lat staat of staan. Uitgangspunt is dat éénieder die ondertekent, en hiermee deelneemt aan het SLA, verantwoordelijk is voor de eigen bijdrage aan de doelstelling en dat men gezamenlijk verantwoordelijk is voor het uitvoeren van het akkoord. De gemeenten en provincies stellen individuele uitvoeringsplannen op die de implementatie van het SLA bevatten en aanvullende lokale of regionale maatregelen. Jaarlijks wordt de voortgang van de uitvoeringsplannen gemonitord, worden periodiek gegevens aangeleverd voor landelijke rapportages

en wordt overwogen of bijstellen van het SLA nodig is. De deelnemers leveren hiervoor de benodigde gegevens aan. Deelname aan het SLA is dan ook niet vrijblijvend.

Aanvullend zet het SLA er op in dat in 2030 minimaal 50% gezondheidswinst uit binnenlandse bronnen is gerealiseerd ten opzichte van 2016. Daartoe voeren de deelnemers afspraken en maatregelen uit van het SLA, waarbij geldt dat deze afspraken niet juridisch afdwingbaar zijn. Rekening houdend met de Zwolse luchtkwaliteit, die zoals in onderstaande tabel staat, voldoet aan de oude WHO-advieswaarden, is het vrij onzeker of Zwolle de prestatie van 50% gezondheidswinst haalt. Ook als Zwolle volledig zou deelnemen aan het SLA. Dit omdat de Zwolse luchtkwaliteit al best goed is en omdat een schonere lucht in Zwolle voor een groot deel wordt bepaald door externe factoren, zoals zware industrie in andere regio's en het gebruik van fossiele brandstoffen in het verkeer.

Op dit moment werken de partijen binnen het SLA aan een methodiek om luchtnormen te vertalen naar gezondheidswinst. Dit kan voor Zwolle ook interessant zijn om zo te kijken waar de gemeente staat en te bepalen welke maatregelen kunnen bijdragen aan extra gezondheidswinst in Zwolle.

2. *De Zwolse luchtkwaliteit voldoet al aan de NL-normen, maar nog niet aan de recent aangescherpte advieswaarden.*

De meest recente gegevens tonen aan dat de luchtkwaliteit goed is en dat deze zich nog steeds verbetert. Hierbij wordt getoetst aan de waarden voor fijn stof (PM2,5 en PM10) en stikstofdioxide (NO2). Zie onderstaande tabel voor de situatie Zwolle.

Stof	**Luchtnorm NL**	**WHO-advies-waarden tot 22-09-'21**	**WHO-advies-waarden na 22-09-'21**	**Luchtkwaliteit Zwolle 2020**
$PM_{2,5}$	25 µg/m^3	10 µg/m^3	5 µg/m3	8,5 µg/m^3
PM_{10}	40 µg/m^3	20 µg/m^3	15 µg/m3	17 µg/m^3
NO_2	40 µg/m^3	40 µg/m^3	10 µg/m3	25 µg/m^3

Uit bovenstaande tabel blijkt dat Zwolle nog niet voldoet aan deze aangescherpte WHO-advieswaarden. Maar dat geldt naar verwachting voor heel Nederland. Het Rijk onderzoekt nu wat dit betekent voor het SLA.

3. *Volledige deelname en uitvoering SLA kost veel extra capaciteit en middelen.*

Op basis van een grove analyse hebben we vier varianten voor het SLA in beeld gebracht: (1) niet-ondertekenen SLA, (2) niet-ondertekenen, maar wel meer regie op lucht in Zwolle, (3) ondertekenen maar alleen lokaal relevante maatregelen en (4) ondertekenen volledige deelname SLA. Variant 1 past binnen de nu beschikbare beleidscapaciteit voor lucht 0,1 fte, maar komt niet tegemoet aan het doel van de motie van uw raad. Voor variant 2 geldt hetzelfde als voor variant 1, maar 2 is alleen uitvoerbaar als hiervoor extra capaciteit en middelen beschikbaar komen. Variant 4 is volledige deelname en uitvoering van het SLA. Dit is niet vrijblijvend en vraagt daarom naar verwachting om veel extra capaciteit en middelen. De bestaande beleidscapaciteit gaat dan richting 1 fte en dan zijn er ook nog extra middelen nodig voor uitvoering van het uitvoeringsplan en extra gemeentelijke capaciteit voor toezicht en handhaving. Met de bestaande 0,1 fte beleidscapaciteit is het nu niet mogelijk om de omvang hiervan in beeld te brengen. Dit zou eventueel wel in een later stadium kunnen als er voldoende capaciteit beschikbaar is voor lucht en deelname aan het SLA.

Hier komt bij dat de Zwolse luchtkwaliteit al redelijk goed is waardoor wij verwachten dat het uitvoeren van alle maatregelen uit het SLA niet even doelmatig is voor Zwolle terwijl hiervoor wel extra capaciteit en middelen beschikbaar zouden moeten komen. Op basis hiervan schatten wij in dat uitvoering van het SLA en de door uw raad aangenomen motie binnen bestaande kaders op dit moment niet haalbaar is.

4. *Variant 3 ligt meer voor de hand, maar vraagt ook om extra capaciteit en middelen.*
Variant 3 lijkt de meest voor de hand liggende optie. Zwolle ondertekent dan het SLA maar voert alleen dié maatregelen uit dié lokaal het meest relevant zijn. (Overigens komen de effecten hiervan ook ten gunste van de rest van Nederland.) Ook dan zijn weliswaar extra capaciteit en middelen nodig, maar de verhouding tussen kosten en baten lijkt voor Zwolle beter uit te pakken dan variant 4. Naar verwachting is namelijk 0,5 fte beleidscapaciteit afdoende voor regie, opstellen van een Zwols uitvoeringsplan lucht en het stimuleren en implementeren van doelen en ambities voor lucht binnen andere sectoren van de gemeentelijke organisatie. Daarnaast zijn extra middelen nodig voor maatregelen en inzet van extra gemeentelijk toezicht en handhaving (0,25-0,5 fte), maar ook deze zullen naar verwachting minder zijn dan volledige deelname aan het SLA. Er zijn overigens meer Overijsselse organisaties, die het SLA hebben ondertekend en de aanpak volgen van ondertekenen met de focus op lokale maatregelen.

Bij lokale maatregelen kan bijvoorbeeld gedacht worden aan meer focus op vergunningvoorschriften gericht op schonere lucht, actievere inzet op lucht tijdens toezicht bij bedrijven, voorlichting geven over het gebruik van en gezondheidsrisico’s bij houtstook, actief uitdragen van een stookalert en meer gemeentelijk toezicht bij meldingen van overlast, meer inzicht krijgen in lokale bronnen van luchtvervuiling, bewoners actiever betrekken bij ideeën en oplossingen voor een schonere lucht, etc. Hierbij gaat het om een mix waarbij enerzijds de bestaande werkwijze wordt geïntensiveerd en anderzijds in te zetten op voorlichting en participatie. En niet om het instellen van gemeentelijke verboden en/of geboden, zoals een stookverbod voor particulieren. Mocht er daarentegen een landelijk verbod komen, dan voert Zwolle dit uit net als andere wet- en regelgeving.

Financiën
Omdat nu maar 0,1 fte beleidscapaciteit voor lucht beschikbaar is, kan pas in 2022 worden gestart met het opstellen van een uitvoeringsplan lucht met lokaal relevante maatregelen. Dan wordt ook inzichtelijk hoeveel extra middelen en inzet benodigd zijn voor uitvoering ervan. Bij starten in 2022 is het zeer aannemelijk dat het bestaande, beschikbare budget wordt overschreden en dat deze extra middelen moeten worden verantwoord via de Berap 2022. Uit de verrichte inventarisatie blijkt namelijk dat 0,5 fte nodig is voor een uitvoeringsplan met lokaal relevante luchtmaatregelen. Om ervoor te zorgen dat dit slechts eenmalig, namelijk alleen in 2022, gebeurt, kan voor de begroting 2023 een aanvraag worden gedaan bij uw raad voor structurele middelen. Deze aanvraag betreft dan zowel de benodigde structurele beleidscapaciteit voor lucht als de middelen die nodig zijn voor de uitvoering van het Uitvoeringsplan lucht en de extra inzet van gemeentelijk toezicht en handhaving.

Communicatie
N.v.t.

Vervolg
Uw raad heeft op 18 januari 2021 de motie Schone Lucht Akkoord aangenomen. Wij hebben de gevolgen van uitvoering van deze motie in beeld gebracht. Ondertekenen van het SLA, volledige

deelname of alleen lokaal relevante maatregelen, is alleen mogelijk als hiervoor extra capaciteit en middelen beschikbaar worden gesteld, want de bestaande formatie is onvoldoende om dit te kunnen doen. De raad kan de informatie uit deze nota betrekken bij een nadere overweging ten aanzien van de op 18 januari 2021 door de raad aangenomen motie SLA.

Openbaarheid
Geen beperkingen.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

interim-secretaris, Liesbeth Borsboom